Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Muistio

9.11.2022

VN/17/2022
VN/17/2022-TEM-140

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Asiantuntijakuuleminen: perjantai 11.11.2022 klo 11.00 / HE 213/2022 vp

HE 213/2022 vp – Hallituksen esitys eduskunnalle henkilöstön aseman turvaamista yhtiöiden rajat ylittävässä sulautumisessa, jakautumisessa tai kotipaikan siirrossa koskevaksi lainsäädännöksi

1. Hallituksen esityksen tavoitteet

Hallituksen esityksen tavoitteena on panna täytäntöön rajat ylittäviä yhtiömuodon muutoksia, sulautumisia ja jakautumisia koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (yhtiöoikeudellinen yritysjärjestelydirektiivi) henkilöstön aseman suojaa koskevat velvoitteet.

Mainitulla direktiivillä lisättiin voimassa olevaan direktiiviin säännökset yhtiön rajat ylittävästä jakautumisesta ja kotipaikan siirrosta sekä henkilöstön aseman turvaamisesta näiden järjestelyjen yhteydessä. Samalla päivitettiin ja yhdenmukaistettiin säännöksiä työntekijöiden aseman turvaamisesta sulautumisen yhteydessä.

2. Esityksen pääasiallinen sisältö

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan säännöksiä työntekijöiden suojelemiseksi, kun työnantajayritys suunnittelee tai toteuttaa rajat ylittäviä yritysjärjestelyjä. Säännösten tavoitteena on turvata työsuhteen ja sovellettavien työehtojen jatkuvuutta, työntekijöiden kuulemista ja heille tiedottamista sekä mahdollisen hallintoedustuksen suojaa.

Esitys liittyy samanaikaisesti eduskunnan käsittelyssä olevaan hallituksen esitykseen laiksi osakeyhtiölain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 146/2022 vp). Myös tuossa esityksessä ehdotetaan osakeyhtiölakiin eräitä säännöksiä, jotka liittyvät henkilöstön aseman turvaamiseen yhtiöiden sulautumisessa (lain 16 luku) ja yhtiön jakautumisessa (17 luku) sekä kotipaikan siirrossa (17 a luku). Näitä säännöksiä selostetaan tarkemmin kohdassa 3.2.

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi henkilöstöedustuksesta eurooppayhtiössä ja eurooppaosuuskunnassa sekä rajat ylittävässä yhtiöiden sulautumisessa tai jakautumisessa annettua lakia. Lakiin esitetään sisällytettäväksi keskei-

Postiosoite Postadress Postal Address Työ- ja elinkeinoministeriö	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
PL 32 00023 Valtioneuvosto	Aleksanterinkatu 4 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 1606 2160 +358 9 1606 2160	kirjaamo.tem@gov.fi www.tem.fi

simmät yhtiöoikeudellisessa yritysjärjestelydirektiivissä edellytetyt säännökset työntekijöiden aseman turvaamiseksi rajat ylittävissä yritysjärjestelyissä. Samalla lain otsikkoa päivitettäisiin vastaamaan sen muutettua sisältöä.

Mainittu laki sisältää jo nykyisin säännökset työntekijöiden hallintoedustuksen turvaamisesta yhtiöiden rajat ylittävien sulautumisen ja yhtiön jakautumisen yhteydessä. Näitä säännöksiä täsmennettäisiin. Lisäksi laki ulotettaisiin kattamaan yhtiön kotipaikan siirto.

Hallintoedustuksen lisäksi lakiin ehdotetaan säännöksiä työantajavelvoitteiden jatkuvuudesta yhtiöiden rajat ylittävissä järjestelyissä sekä säännöksiä henkilöstölle tiedottamisesta ja sen kuulemisesta.

Hallituksen esitys sisältää myös eräitä vähäisempiä sekä teknisiä muutoksia sekä kaksi säädösehdotusta, jotka eivät liity yhtiöoikeudellisen yritysjärjestelydirektiivin täytäntöönpanoon. Näistä toinen liittyy yritysneuvostodirektiivin täytäntöön panon tehostamiseen ja toinen sote-uudistuksen vaikutukseen hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien henkilöstöön sovellettavaan yhteistoimintaa koskevaan sääntelyyn.

3. Laki henkilöstöedustuksesta eurooppayhtiössä ja eurooppaosuuskunnassa sekä työnantajavelvoitteista ja henkilöstöedustuksesta rajat ylittävissä yritysjärjestelyissä

3.1. Henkilöstön osallistumisoikeuksien turvaaminen

Henkilöstön hallintoedustuksen järjestämistä rajat ylittävissä sulautumisissa ja jakautumisissa säännellään jo nykyisin henkilöstöedustuksesta eurooppayhtiössä ja eurooppaosuuskunnassa sekä rajat ylittävässä yhtiöiden sulautumisessa tai jakautumisessa annetussa laissa.

Yhtiöoikeudellisen yritysjärjestelydirektiivin säännösten täytäntöön panemiseksi erityisesti rajat ylittäviä jakautumista koskevaa sääntelyä tulee täsmentää huomattavasti. Lisäksi sääntely tulee ulottaa koskemaan yhtiöiden rajat ylittäviä kotipaikan siirtoja.

Koska kaikissa jäsenvaltioissa ei ole käytössä hallintoedustusta, direktiivin tavoitteena on varmistaa, etteivät henkilöstön osallistumisoikeudet katoa yritysjärjestelyn seurauksena, jos yhtiön uusi kotipaikka sijaitsisi maassa, jonka lainsäädännöstä puuttuvat säännökset hallintoedustuksesta. Lisäksi direktiivin tavoitteena on olemassa olevien henkilöstön oikeuksien suojelu myös osallistumisoikeuksien heikennyksiltä.

Myös hallituksen esityksen lähtökohtana on, että henkilöstön mahdollinen oikeus hallintoedustukseen tulee turvata silloin kun henkilöstöllä on ollut henkilöstöedustus ennen rajat ylittävää järjestelyä.

Lain henkilöstöedustuksesta eurooppayhtiössä ja eurooppaosuuskunnassa sekä työnantajavelvoitteista ja henkilöstöedustuksesta rajat ylittävissä yritysjärjestelyissä 5 a luvun säännökset korvaisivat pitkälti nykyiset henkilöstön osallistumisoikeuksien turvaamisesta yritysten sulautumisissa ja jakautumisissa. Lisäksi tämä luvun säännökset ulotettaisiin kattamaan sulautumisten ja jakautumisten ohella myös kotipaikan siirron.

Lain 30 a §:n mukaan Suomen yhteistoimintalain hallintoedustusta koskevien säännösten soveltaminen olisi pääsääntö, kun yhtiön rekisteröity kotipaikka olisi rajat ylittävän järjestelyn seurauksena Suomessa. Siten henkilöstön osallistuminen tulee turvata, kun yhtiön palveluksessa on 150 Suomessa työskentelevää työntekijää. Jos yhteistoimintalain mukainen henkilöstön hallintoedustus tulee sovellettavaksi, hallintoedustus tulee ulottaa kattamaan myös yhtiön muualla Euroopan talousalueella työskentelevä henkilöstö.

Jos yhteistoimintalaki ei turvaisi direktiivin edellyttämällä tavalla riittävästi henkilöstön aiempia osallistumisjärjestelmiä, sovellettaisiin työntekijöiden osallistumisoikeuksien turvaamiseen eurooppayhtiödirektiivin säännöksiä lain 30 b §:n mukaisesti. Näitä eurooppayhtiödirektiivin säännöksiä on hyödynnetty jo nykyisessä lainsäädännössämme säänneltäessä henkilöstön osallistumisjärjestelmiä yhtiöiden rajat ylittävässä

sulautumisessa ja jakautumisessa. Samoin kuin nykylaissa sekä direktiivissä, säännöksessä käytettäisiin pykäläviittauksia soveltuviin eurooppayhtiötä koskeviin säännöksiin.

Eurooppayhtiödirektiivin säännöksiä sovelletaan jos 6 kuukauden aikana ennen yritysjärjestelyä 4/5 lähtöjäsenvaltion osallistumisoikeuden luovasta työntekijämäärän tasosta täyttyy tai jos Suomen lainsäädännössä ei turvata saman tasoista osallistumista kuin henkilöstöllä oli ennen rajat ylittävää järjestelyä.

Lähtökohtana eurooppayhtiössä sekä myös nyt säätelyn kohteena olevissa yritysjärjestelyissä on neuvottelujen käyminen henkilöstön edustuksesta. Laissa säädettäisiin siitä, mitä eurooppayhtiöiden henkilöstön osallistumista koskevia, neuvotteluihin liittyviä säännöksiä tulisi soveltaa rajat ylittävissä yritysjärjestelyissä ja miten menetellä, jos neuvotteluissa ei saavutettaisi tulosta.

Työntekijöiden edustajista koostuva erityinen neuvotteluryhmä voisi 30 c §:n nojalla päättää olla aloittamatta neuvotteluja tai lopettaa ne 2/3 niiden henkilöstön edustajien äänistä, jotka edustavat vähintään 2/3 henkilöstöstä. Sulautumisten osalta näiden henkilöstön edustajien tulee edustaa vähintään kahdessa jäsenvaltiossa työskenteleviä. Tällöin Suomen yhteistoimintalain säännökset soveltuvat, jos lain edellyttämä työntekijäkynnys täyttyy.

Eurooppayhtiön hallintoedustusta koskevia säännöksiä sovellettaessa kyseeseen saattaa tulla myös nk. toissijaisten säännösten soveltaminen, joko osapuolten välisen sopimuksen nojalla tai tilanteissa, joissa sopimukseen ei päästä.

Sulautumisessa yhtiöillä on mahdollisuus soveltaa suoraan ilman henkilöstön kanssa käytäviä neuvotteluja eurooppayhtiödirektiivin toissijaisia sääntöjä. (30 b § 6 mom.)

Neljän vuoden ajan yritysjärjestelyn voimaantulosta osallistumisoikeuksien jatkuvuus tulee turvata, kun yhtiössä toteutetaan kotimaisia tai rajat ylittäviä yritysjärjestelyä. (30 e §)

Osallistumisoikeudet jatkuvat myös neuvottelujen ajan, kunnes asia on järjestetty. (30 f §)

3.2. Henkilöstölle tiedottaminen ja henkilöstön kuuleminen suunnitteilla olevista toimista

Yhteistoimintalain kuulemista ja tiedottamista koskevia säännöksiä sovelletaan myös rajat ylittäviin järjestelyihin. Työnantajan erityiset tiedottamisvelvoitteet suunnitteilla olevista yritysjärjestelyistä määritellään OM:n valmistelemassa osakeyhtiölain muutoksessa.

Osakeyhtiölaissa säädettäisiin sulautumissuunnitelmasta, jossa tulisi olla muun muassa selvitys rajat ylittävän sulautumisen todennäköisistä työllisyysvaikutuksista. Vastaavat säännökset laissa olisi myös jakautumista ja kotipaikan siirtoa koskevista suunnitelmista.

Osakeyhtiölakiin ehdotetaan myös säännöstä hallituksen selvityksestä työntekijöille sulautumisten, jakautumisten ja kotipaikan siirrosta työntekijöille aiheutuvista seurauksista sekä erityisesti vaikutuksista työsuhteisiin ja mahdollisista toimenpiteistä työsuhteiden turvaamiseksi sekä työehtojen tai toimipaikkojen mahdollisista olennaisista muutoksista.

Tässä hallituksen esityksessä lain henkilöstöedustuksesta eurooppayhtiössä ja eurooppaosuuskunnassa sekä työnantajavelvoitteista ja henkilöstöedustuksesta rajat ylittävissä yritysjärjestelyissä 5a lukuun esitetään lisättävän velvoite (30 § g §) kuulla henkilöstöä yritysjärjestelyä koskevasta osakeyhtiölain mukaisesta selvityksestä tai suunnitelmasta ajoissa sekä velvoite antaa perusteltu vastaus henkilöstölle sen esittämistä huomautuksista ennen asiasta päättävää yhtiökokousta.

3.3. Työnantajavelvoitteiden jatkuvuus

Jos yritysjärjestely täyttää liikkeenluovutuksen tunnusmerkit, työnantajavelvoitteisiin sovelletaan hallituksen esityksen mukaan TSL:n 1 luvun 10 §:n tai merenkulkijoiden

osalta merityösopimuslain 1 luvun 10 §:n 1 momentin säännöstä liikkeen luovutuksesta. Niiden mukaan liikkeen luovutuksessa työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista työsuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet sekä niihin liittyvät työsuhdeetuudet siirtyvät liikkeen uudelle omistajalle tai haltijalle. Työsopimuslain mukaan ennen luovutusta erääntyneestä työntekijän palkka- tai muusta työsuhteesta johtuvasta saatavasta vastaavat luovuttaja ja luovutuksensaaja yhteisvastuullisesti.

Hallituksen esityksen mukaan työsuhteisiin perustuvat työnantajavelvoitteet siirtyvät sulautumisen ja kotipaikan siirron myötä syntyvälle yhtiölle myös silloin, kun kyseessä ei ole liikkeenluovutus. Yhtiön jakautuessa työsuhteeseen perustuvat työnantajavelvoitteet siirtyvät jakautumisen seurauksena syntyville yhtiöille sen mukaan kuin asiasta on päätetty jakautumista koskevassa suunnitelmassa.

3.4. Muut muutokset

Hallituksen esitykseen sisältyy myös useita direktiivin täytäntöönpanoon liittyviä pienempiä sekä teknisiä muutoksia.

Yritysjärjestelyihin sovellettaisiin direktiivin edellyttämällä tavalla myös eurooppayhtiödirektiivin säännöstä, joka koskee poikkeamista työnantajan tiedonantovelvollisuudesta. Tätä koskevaa lain 32 §:n säännöstä täsmennettäisiin muun muassa siten, että se ei koskisi henkilöstön hallintoedustusta yritysten toimielimissä.

Henkilöstön edustajien suoja laajennettaisiin kattamaan erityisen neuvotteluryhmän jäsenten ohella myös muut relevantit henkilöstön edustajat. Vastaava laajennus tehtäisiin salassapitoa koskevaan 31 §:ään sekä vapautusta työstä, korvauksia ja vastuusta kustannuksista koskevaan 33 §:ään.

1. Muut kuin direktiivin implementoinnista johtuvat ehdotukset

4.1. Yhteistoimintalain soveltamisalapoikkeuksen tarkennus

Yhteistoimintalain soveltamisalan poikkeusta koskevaa säännöstä (3 §:n 1 momentti) ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että lakia ei sovellettaisi hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän henkilöstöön, koska niiden henkilöstöön sovelletaan sote-uudistuksen myötä yhteistoimintaa koskevaa erityislainsäädäntöä.

4.2. Uhkasakko yritysneuvostoja koskevien yhteistoimintamenettelyjen tehostamiseksi

Yhteistoiminta-asiamiehestä annetun lain uhkasakkoa koskevaan 8 §:n 3) kohtaan lisättäisiin säännös, jonka mukaan yhteistoiminta-asiamies voisi asettaa uhkasakon yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisönlaajuisissa yritysryhmissä annetussa laissa säädettyjen velvollisuuksien noudattamisen tehosteeksi. Kohdan lisäyksellä pantaisiin täytäntöön yritysneuvostodirektiivin 11 artiklan säännös direktiivin noudattamisesta.

2. Voimaantulo

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 31.1.2023, johon mennessä yhtiöoikeudellisen yritysjärjestelydirektiivin säännökset tulee saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä.

Hallitusneuvos Liisa Heinonen

Jakelu Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Tiedoksi